

Szakmai beszámoló

Tisicum XXX. – A Jász-Nagykun-Szolnok megyei múzeumok évkönyve

Pályázati azonosító: 209188/00001

Terjedelem: 448 oldal

Példányszám: 300 db + 10-10 db különnyomat készült a szerzők számára

A Tisicum XXX. kötete Dr. Horváth László múzeumigazgató soraival kezdődik. Az évkönyv a Tabula Gratulatoriával folytatódik, ahol Gulyás Katalin történészt tisztelettel és szeretettel köszöntik a kötet szerzői, szerkesztői, közreműködői, a Damjanich János Múzeum valamennyi munkatársa, valamint a tisztelői, barátai. A sorból természetesen nem maradhat ki a bibliográfia sem, ahol a teljesség igényével szerepelnek cikkei, önálló írásai, megannyi szerkesztői munkája és szöveggondozásai.

A Tisicum 30. kötete a hagyományoknak megfelelően régészeti, történeti, irodalomtörténeti és néprajzi tanulmányokból állt össze. Összesen 38 szerző 27 tanulmánya található meg az évkönyvben.

Régészettudomány

Az évkönyv XXX. kötetét Solnay Eszter tanulmánya nyitja meg, melyben a szerző kora rézkori edények formázásának technológiai vizsgálatáról értekezik Tiszagyenda-Vágott-halom lelőhelyének kerámiaegyüttesében. Kollégánk, az évkönyv egyik szerkesztője Mali Péter a Tisicum 29. kötetében megjelent Kunszentmárton-Nagy-éri-főcsatorna keleti partja lelőhelyen talált rézkori település publikálása után, az idei évkönyvben további adatokkal szolgál a kunszentmártoni rézkori telephez. A következő tanulmányban Mester Edit szerzőtársaival a Tiszafüred külterületén 2020 augusztusában megkezdődött régészeti feltárás előzetes jelentését mutatja be, mely ásatás során újkőkori és egy középső bronzkori településrészlet került elő. A cikkben részletesen olvashatunk az objektumok feltárásairól, az előkerült kerámialeletek típusairól és a középső bronzkori település keletkezéséről, valamint az antropológiai, az archaeozoológiai, a malakológiai és a talaj-mikromorfológiai vizsgálatok előzetes eredményeiről is. Tarbay János Gábor „A Kunmadaras-repülőtéri kincslelet és a „kelet-magyarországi” Hajdúböszörmény horizont” című angol nyelvű tanulmányát olvashatjuk a továbbiakban, amelyben egy 60 darabos, késő bronzkori bronzkincset mutat be, melyet a nagyközönség és a régész szakma a Damjanich János Múzeum „Földrejtette kincsek – Bronzkori leletegyüttesek a Tisza-vidéken című” kiállításán ismerhetett meg először. A kunmadarasi kincs fegyvereket, különböző funkciójú eszközöket, ékszereket és viseleti elemeket, illetve fémművességhez köthető tárgyakat tartalmaz. Székely Zsolt „Előzetes jelentés az 1953. és 1954. évi szilágypéri (Pir, Szatmár megye, Románia) régészeti ásatásokról” című munkájában saját szavaival élve is egy fél évszázados adósságot törleszt mindazon szakemberek számára, akik Északnyugat-Románia, Kelet-Magyarország és Dél-Szlovákia területének történetével foglalkoznak. Steuer István „Római császárkori szórványérmék a Jászságból” című munkájában nagy pontossággal, táblázatokba rendezve dolgozza fel a többnyire a régi Felső-Jászságban előkerült 396 db. érmét, melyek kutatása és az eredmények közreadása segíthetik a Csörsz-árok sáncainak építési és használati idejének kutatásával foglalkozó szakemberek munkáját. Madaras László cikkében a 2010 októberében Nagykőrű község belterületén, a Május 1. út egyik szabad telkén bölcsőde alapjainak ásása közben talált gazdag honfoglalás kori temetőről ír, mely publikációban megismerteti a lelőhelyet és

környezetét, részletes sírleírásokat ad, illetve bemutatja a feltárt leletanyagot, külön kiemelve az első és a hatodik sír anyagát. A sorban következő tanulmányban Nagy Zsolt Dezső a Martfű-Szeles-dűlő lelőhelyen előkerült 367 db-ból álló dénárleletét tárja az olvasó elé és közöl adatokat a magyar dénárok forgalmához kapcsolódóan. A szerző közli a lelet összetételét, az elrejtés esetleges körülményeit, illetve közli az előkerült veretek kibocsátás szerinti csoportosítását évtizedes bontásban, illetve évenkénti megoszlás szerint is.

Kertész Róbert és Ádám Márk közös tanulmányában olvasható, hogy a szolnoki várban 2017–2019 között végzett ásás során a vársziget északi részén nyitott egyik szelvény egyik gödréből egy különleges, vörösesbarna földfestéssel díszített korsó több töredéke került felszínre. A cikk nagy gondossággal, gazdag fénykép és rajz illusztrációkkal mutatja be a szolnoki várban talált korsótöredékeket, illetve azok párhuzamait. A következő tanulmány Mesterházy Károly „Megjegyzések a honfoglalás kori corpus Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kötetéhez (recenzió helyett)” címet viseli dolgozat témáját pedig a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei honfoglalás kori leletek összefoglaló bemutatása jellemzi. Cseh János cikkében a 2017-es évben Jász-Nagykun-Szolnok megyében végzett kutatásairól ír, melyek területileg Törökszentmiklós-Surjány környékétől Rákóczi-falva-Kengyel adminisztratív határaiig terjedtek. A régészeti tanulmányok sorát pedig a „Régészeti kutatások Jász-Nagykun-Szolnok megyében 2020-ban” összefoglaló dolgozat zárja.

Történettudomány

A történettudományi cikkek sorát Veresegyházi Béla két tanulmánya nyitja meg, melyek közül az első cikkben az 1591-92-es defter alapján a Tiszazug gazdasági életének rekonstrukciójának egy lehetséges változatát végzi el a szerző. A második történeti földrajzi tanulmányban pedig a mai Jász-Nagykun-Szolnok megye nagy-hevesi részeinek népesedési viszonyait veszi az író górcső alá a XIX. század második felében. Novák László Ferenc Nagykorós és Szolnok kapcsolatrendszerét vizsgálja a 17. századtól kezdődően egészen a 19. századig. A kapcsolatrendszerek bemutatása kiterjed a hadi, katonai eseményekre, a közlekedésre, kereskedelemre, követségek, követek küldésére és egyéb más kapcsolatokra is.

Bagi Gábor a Rákóczi-szabadságharc egy igen érdekes aspektusára hívja fel az olvasó figyelmét. A skandináv történelem egy kis szeletét emeli be a Kárpát-medence történelmébe. Dolgozatának címe „Dán csapatok Szolnok környékén 1705–1707-ben” A következő tanulmány a 18. századba kalauzolja el az olvasót, Vincze János Farkas dolgozatának címe:

„A magyar kánaánban az emberek gyékénygyökérrel tengették életüket” Ínségtáplálkozás a Jász és Nagykun Kerületben az 1790–1791-es aszály idején. Írásában részletesen kitér a sajnos ma is aktuális témának számító aszályos időszakokra, szó esik az ínségeledelekről és egyéb más lehetséges okokat is felsorol a szerző az éhínség lehetséges okaiként. Cseh Géza: Az ipari munkástanácsok egyetlen elnökszónya – Békefi Gabriella szolnoki vegyész-mérnök az 1956-os forradalomban című munkája olvasható, melyben nyomon követhetjük az országos szinten egyedülállóan a szolnoki Tiszamenti Vegyiművekben az üzem munkástanács élére megválasztott hölgy életét. Papp Izabella tanulmánya a Sismis család történetének főbb eseményeit foglalja össze röviden, azoknak a családtagoknak az életútja kapcsán, akik sokat tettek a sikeres beilleszkedésért, és jelentős szerepet vállaltak Jászberény és a Jászság közéletében. Berta Ferenc tanulmányában szintén egy család szolnoki történetét dolgozza fel.

A Matkulcsik család tagjait ábrázoló 9 x 12 cm-es fekete fehér fotografiai üveg negatívok megtalálása, illetve a helyi napilapok és a levéltár segítségével azonban szép lassan kiegészültek az addig nem ismert és hiányzó családtörténet lapjai. Az évkönyv 30. kötetében Vadász István korábbi írásait folytatva, idén a tiszafüredi múzeum 1958 és 1960 közötti időszakának történetét ismerhetjük meg. Zomborka Márta tanulmánya a múzeum és a társadalom kapcsolatát járja körbe a váci múzeum történetének példáján keresztül. És végül, de

nem utolsó sorban a történeti írásokat Egri Mária és Szabó István: Volt egyszer egy Néplap című személyes hangvételű, úti beszámolója zárja.

Irodalomtörténet

A kötet egyetlen irodalomtörténeti tanulmányát Szuromi Rita: „Politikusportré egy regény tükrében” című dolgozata képviseli. A szerző tanulmányában részletesen foglalkozik könyöki Gáspárdy Elemér volt országgyűlési képviselő életével, akinek köz- és magánéleti megnyilvánulásai gyakran váltottak ki felháborodást környezetében, illetve egyetlen 1921-ben megjelent Ezeréves álom című szépirodalmi írásával.

Néprajztudomány

A néprajzi tanulmányok sorát Bán Andrea: „Népi növényismeret, népi gyógymódok a Nagykunságon” című cikke nyitja meg. A szerző, tanulmányában az elmúlt évszázadok népi gyógyításáról ír, különösképpen kitérve a népi növényismeretre, a gyógyító fűszernövényekre, és olyan szakemberről is olvashatunk, aki egy személyben volt orvos, természetgyógyász, néprajzkutató. Benedek Csaba: „Szabó László munkamódszere, néprajzi látásmódja” című személyes hangvételű cikkében Tanár Úr életének fontosabb eseményeiről, a megismerkedésük körülményeiről, munkamódszeréről és számtalan visszaemlékezésről olvashatunk. A néprajztudományi cikkek sorát Gecse Annabella: „A szolnoki viselet emlékei családi fotókon” című munkája zárja. A Damjanich János Múzeum néprajzi gyűjteménye 29 db. olyan archív fotót őriz, amelyek szereplői ún. szolnoki viseletben vannak. A szerző ezen fotók részletes elemzését közli, illetve vonja le a tanulságokat és ad értelmezéseket és következtetéseket.

Évkönyvünk a Damjanich János Múzeum legfontosabb és megbecsült cserealapja, más megyék/városok múzeumi kiadványai és költséges külföldi múzeumi és intézeti évkönyvek érkeznek cserébe érte. A kötet továbbra publikálási lehetőséget biztosít a kutatók számára, hogy a legújabb kutatási eredmények bekerülhessenek a tudományos életbe. Ezen kívül a kiadványt bátran forgathatják a megyénk vagy városunk múltja iránt érdeklődő olvasók, a pályázatíró helytörténet-kutatók és szakdolgozatírók egyaránt.

A kiadvány megvásárolható a Damjanich János Múzeum (Szolnok, Kossuth tér 4.) ajándékboltjában, ezen kívül megrendelhető a múzeum titkárságán, a fenti postacímen, illetve az 56/421-602 telefonszámon vagy a titkarsag@djm.hu e-mail címen.

A kiadvány elkészítéséhez megpályázott összegnek az NKA Múzeumok Kollégiuma által megítélt támogatás csak egy részét fedezte. A tényleges bekerülési költség hiányzó részét az intézmény saját költségvetéséből egészítette ki. Az NKA pályázatán elnyert támogatást a kiadvány nyomdai költségeinek biztosítására fordítottuk.

Szolnok, 2022. október 27.

Méri Tibor
szerkesztő